

Yatırımcı İlgisi de Beklentisi de Bize Bağlı

Çok değil 15-20 yıl öncesine kadar yurtdışında ve özellikle batı ülkelerinde Türkiye'nin ne kadar az bilindiğine ve basın yayın organlarında Türkiye ile ilgili hemen hiç haber çıkmadığına tanık olduğumda buna bir anlam veremez, biraz da içerlerdim. Bizden çok daha küçük, ekonomik olarak da daha güçsüz ülkelerin nasıl olup da daha fazla ilgi çektiğini çözmekte zorlanırdım. Bu bakımdan az da olsa ilk değişiklik 80'li yıllarda Özal'ın dışı açılma politikaları ile ortaya çıkmaya başladı. Yeni yüzyıl ile birlikte AB ile üyelik görüşmelerine başlanması, ayrıca ekonomik dengelerde ve büyümede istikrar eğilimi ile artan özgüven, aynı zamanda dünyanın da Türkiye ile ilgili bilgi ve ilgisinin hissedilir ölçüde arttığı bir dönemi başlattı. Hem dünya medyasında Türkiye ile ilgili analizler çoğaldı, hem de sadece ucuzluk arayan turistler değil, müzik ve sinema gibi alanlardaki küresel kültür yıldızları buralara daha çok uğrar oldu. Bu arada sinir bozucu bir kayıtsızlık örneği gibi hatırladığım sıralama listeleri de değişmeye başladı; Sözel geliş en güzel kentler açısından ilk 20'ye, hatta ilk 30'a bile alınmayan İstanbul, ilk 10 arasındaki yerini aldı.

Yatırımcı algısı tesadüfe kalmaz

Aslında iki kuşak değişimini kapsayan uzunca bir dönemde gerçekleşen bu gelişmeler, sosyal bilimlerdeki genel bir kuralı doğruluyor: Ne olduğunuzdan çok, nasıl algılandığınız önemlidir. Geçmişteki kayıtsızlık kadar şimdiki ilgi de kendiliğinden, bizden bağımsız oluşmamıştır. Aksine bizim ana doğrultumuz ve konumuzun konusundaki tercih ve kararlarımız, dış dünyanın bize bakışını ve yaklaşımını biçimlendirmiştir.

Bu durum, nispeten zaman alan gözlem ve çözümlenmeler gerektiren sosyokültürel değişimden çok daha belirgin olarak, ekonomik ilişkilerde ve yatırımlarda ortaya çıktı. Gerçekten, dünyanın pek farkımızda olmadığı onlarca yıl boyunca, küresel yatırımlardan aldığımız payın potansiyelimizle uyuşmayan ve yıllık bir milyar doların altında kalan bir düzeyde kalışı hiç de tesadüf değildi. Bizim içe kapalı ve biraz da tarihsel korkulardan kaynaklanan kendi yağıyla kavrulma tercihimizin sonucuydu. Üstelik bu tercih, kurumsal ve hukuki yapı faktörlerini yatırım ilgisini artıracak yönde geliştirmekten, bu bakımdan dünyadaki başarılı uygulama örneklerinden yararlanmaktan da kendimizi alıkoymamıza yol açtı. Ancak yapısal dönüşüm gereğini ve küresel rekabet önceliğini yeterince dikkate almayan politika ve stratejilerin ülkenin refah vizyonunu gerçekleştirmek yönünden tıkanması, hatta sıklaşan krizlerle geri gitme riski doğurması, 2000'lerde tercih değişimini zorunlu kıldı.

Beklenti yönetimi önemli

Yatırım ortamına odaklanma ile sürdürülen politika değişikliği, mali disiplin açısından kararlı bir strateji ile desteklenince 2007'ye kadar süren parlak bir büyüme süreci yaşandı. Sonrasında da gündemin önüne çıkan siyasal çalkantı ile birlikte hem yapısal reformlarda, hem de büyümede duraklama, ivme kaybı ortaya çıktı. Ardından küresel krizin artçı şokuyla beklenmeyen ekonomik daralmayı gördük.

Gerek bu sürpriz daralma, gerekse ardından gelen ve öngörülere aşan hızlı toparlanma, finans sisteminde bir bozulma sözkonusu olmadığına göre, büyük ölçüde karar birimlerinin beklentilerindeki keskin dalgalanma ile ilgiliydi. Nitekim kriz sonrasında en fazla daralan bir ekonomi, ertesi yıl en fazla büyüyen beşinci ekonomi olurken bunu belirleyen hakim faktörün özel yatırım olması bundan. Yurtiçi katma değer ve ihracat potansiyeli temel stratejik doğrultunun omurgasını oluşturacaksa, yatırımcı ilgisini canlı tutmak ve beklentilerini karşılamak zorunludur.

YASED'in Barometresi

Bu noktada Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED)'nin geçen hafta açıklanan linci dönem Barometre Araştırma sonuçları önemsenmeli. Türkiye'de faaliyet gösteren büyük ölçekli küresel yatırımcıların beklentilerini ortaya koyması açısından, yatırım ortamına yönelik yol haritasının şekline ışık tutabilecek bir gösterge niteliğinde. Araştırma, genel olarak, geçen döneme göre artan, fakat temkinli bir iyimserliği yansıtıyor. Türkiye'nin büyüme ve yatırım cazibesi yönünden küresel ortalamalara göre daha olumlu bir görünümde olacağı, ancak gerek küresel sistemde yeni bir kriz riski, gerekse Türkiye'nin yapısal reformlar, sürdürülebilir büyüme/cari açık ve hukuki güvenlik yani yasaların uygulanması yönünden kaygıların devam ettiği anlaşılıyor. Önümüzdeki dönemde kamu otoritesinin fikri haklar, vergi sistemi ve kayıtdışı ekonomi konusunda reform ivmesini artırması bekleniyor.

Hızlı toparlanmaya ve rekor büyümeye rağmen ihracat performansının hem dünya ortalamasının, hem de kriz öncesi düzeyin altında kalması da gösteriyor ki tek ihtiyacımız yatırımların artması değil, aynı zamanda bunların stratejik önceliklere göre yönlendirilmesidir. Yani sadece sanayi stratejisi değil, genel bir yatırım stratejisi de gerekli.